

LUKIVIHJE

SEPPÖ LINDBLOM
Huojuva tasavalta.
Otava, 2013, 272 s.

HEIKKI TAIMIO
Erikoistutkija
PALKANSAAJIEN TUTKIMUSLAITOS
heikki.taimio@labour.fi

Monien asiantuntijoiden mukaan Euroopan talous- ja rahaliiton tulevaisuudessa on vain kaksi vaihtoehtoa, liittovaltio tai hajoaminen. Kannattajia löytyy myös kolmannelle tielle: he eivät halua luopua eurosta ja vaativat EMUn instituutioiden, sääntöjen ja niiden valvonnan kehittämistä ilman, että samalla jouduttaisiin turvautumaan esimerkiksi jäsenmaiden yhteiseen budjettiin, verotukseen, velanottoon ja valtiovarainministeriöön. Myös Suomen hallitus on valinnut tämän tien.

Seppo Lindblomin mielestä rahaliitto on täydellisesti epäonnistunut. Hän ei hyväksy liittovaltiokehitystä ja pelkää kolmannen tien johtavan vähitellen siihen. Niinpä hän näyttää tulevan ainoaan jäljelle jäävään johtopäätökseen: Suomen on erottava rahaliitosta. Ihan näin kategorista kannanottoa ei kirjasta tosin löydy, koska hän "ei pysty antamaan korskeita neuvoja poliittisille vastuunkantajille". Lindblomin näkemysten painoarvoa

nostaa hänen poikkeuksellisen mittava uransa Suomen kansantalouden näköalapaikoilla mm. tutkijana, ministerinä ja pankinjohtajana. Hän toimi myös PT:n edeltäjän Työväen Taloudellisen Tutkimuslaitoksen ensimmäisenä esimiehenä 1970-luvun alussa.

Lindblomin ajattelussa kansallinen itsemääräämisoikeus (suvereniteetti) ja kansanvalta käyvät kansantalouden edellä. Ero eurosta saattaisi hyvinkin johtaa jonkinlaiseen talouskatastrofiin joksikin aikaa, mutta hän on valmis ottamaan tämän riskin: jos jotain on jätettävä arvailujen varaan, niin olkoon se ennemmin kansantalous kuin kansanvalta. Kirjoittaja katsoo myös, että kertarutina (ero eurosta) on parempi kuin ikuinen kitiinä (euroalueen räppiminen kasvavien ongelmien parissa). Hän toivoo, että tasavallan presidentti voisi ottaa tässä tilanteessa johtavan roolin.

Lindblomin mukaan kaikkein ongelmallisinta eurokriisissä on pyrkimys ratkaista se keinoilla, jotka johtavat politiikan demokratiavajeeseen, yhä etäämmälle kansanvallan kontrollista. Hän ei hyväksy Suomen hallituksen budjettiesitysten kierrättämistä Brysselin kautta, suhdanteiden sääntelyn kansallisen liikkumavaran rajoittamista, eikä rahaliiton pelisääntöjen muitakaan muutoksia, jotka vievät talouspoliittista valtaa kansallisvaltiolta ylikansallisille elimille. Toisaalta yleiseurooppalainen parlamentarismi on hänestä pelkkää haihattelua. Hän on huolissaan siitä, että puuhataan byrokraattista kuria ja samalla unohdetaan maiden väliset kulttuurierot, jotka omalta osaltaan johtivat nykyiseen kriisiin.

Kirjoittaja pohtii myös muita tasa- ja kansanvaltaa huojuttavia uhkia. Eurokriisin myötä kansalaisille on syntynyt rämetetty kuva niin politiikasta kuin taloudestakin, mikä horjuttaa heidän luottamustaan poliittiseen järjestelmään.

Hän arvostelee yhteiskunnallisen moraalin rappeutumista, viihteellistynyttä ja pinnallistunutta mediaa, virkamiesten ja etenkin valtiovarainministeriön vallan kasvua sekä poliitikkojen reformikilpailua. Hyvinvointivaltioon kohdistuvat ylivaatimukset eivät ole toteutettavissa ilman velkaantumista, mikä johtaa poliittiseen luottamuspulaan ja demokration vaarantumiseen. Finanssimaailman moraalikato on luonut mahdollisuuksia politiikan moraalikadolle.

Kirjan suurin avoin kysymys on kuitenkin se, missä määrin eurokriisi johdetaan julkisen talouden liiallisesta paisumisesta ja velkaantumisesta. Kirjoittaja tulkitsee niin eurokriisin kuin Suomen 1990-luvun lamankin poliitikkojen reformikilpailun aiheuttamaksi velkaantumiskriisiksi, vaikka - Kreikka selvänä poikkeuksena - ennen kriisiä näiden maiden julkiset taloudet olivat hyvin hallinnassa. Suomen 1980-luvun lopun "kasinotalouden huuma" ja euroalueen kriisimaiden kuplan muodostuminen perustuivat ennen muuta ulkomaisen velan ottoon yksityiselle sektorille. Kriisimaaksi päätymistä ennusti vaihtotaseen vajeen paisuminen paremmin kuin julkisen velan kasvu.

Nyt tietysti voidaan kysyä, oliko julkinen talous näissä maissa kestäväällä pohjalla, jos kerran siihen kuplan puhjettua repesi ammottava aukko. Mutta verokertymät olisivat romahtaneet ja sosiaalimenot olisivat kasvaneet siinäkin tapauksessa, että yksityisen sektorin velkakriisi olisi iskenyt pienempikokoisen julkisen sektorin olosuhteissa - ja vielä pahemmin valtion ja kuntien ydintoimintoihin. Joka tapauksessa yritykset kuroa umpeen syntynyttä julkisen talouden vajetta leikkaamalla menoja ja kiristämällä verotusta ruokkivat lamaa, kun devalvaatiot ovat poissuljettuja ja EKP:n rahapolitiikka ei toimi riittävän ekspansiivisena vastavoimana. ■